

PROBLEME DE COMBATERE A FUMATULUI

Lecția irlandeză - pe când și la noi?

Fl. Mihălțan

Institutul de Pneumoftiziologie "Marius Nasta", București

REZUMAT

Ne place să vorbim despre modele, dar nu luăm în considerație experiența acumulată pentru a le crea. În această lucrare trecem în revistă drumul parcurs de frontul comun antifumat din Irlanda și rezultatele deosebite pe care acesta le-a obținut și, prin comparație, unde am eșuat noi în introducerea unei legi antifumat.

Cuvinte-cheie: legislație antifumat, model irlandez

ABSTRACT

The irish lesson - when also to us?

We are speaking every time about models but historically we are not considering the way made for obtaining them. In this paper we are reviewing the road for realizing common antismoking front in Ireland and where we failed in comparison in this introduction of the antismoking law.

Keywords: antismoking legislation, irish exemple

În lumea celor care luptă pentru controlul tabagismului se afirmă că "momentul Irlanda" a fost placa turnantă pentru sănătatea publică mondială^{1,2} și dovada că se poate. De fapt, ce s-a întâmplat în Irlanda? De ce Irlanda și-a câștigat, pe drept cuvânt, această apreciere?

Pe 29 martie 2004, Republica Irlanda a devenit prima țară din lume care a pus în practică legea antifumat, cu interzicerea desăvârșită a fumatului la locuri de muncă, baruri și restaurante și s-au stabilit zone restrânse pentru fumători³. A fost urmarea firească a unor decenii de campanii de sensibilizare și presiuni legislative care a atras o largă susținere publică și un nivel de aplicare de 95%, neatins până atunci în nici o țară⁴.

Totul a pornit din momentul în care, în ianuarie 2003, un raport științific cu efectele asupra sănătății a fumatului pasiv la locul de muncă și cu recomandarea de a proteja lucrătorii și populația de efectele nocive, a fost prezentat ministrului de atunci al Sănătății, Michael Martin (membru al Parlamentului irlandez). Pe baza acestui raport, ministrul și-a anunțat intenția de a introduce o lege antifumat, deși exista scepticism serios, fiind cunoscut faptul că băutura și fumatul erau parte integrantă a "culturii irlandeze".

Rezerva față de posibilitatea punerii în practică a unei astfel de legi a alimentat în Irlanda dezbaterile politice și sociale, cu argumente contra acestei legi, aduse în diferite variante, similare cu cele invocate și la noi, începând cu: pierderea unor locuri de muncă, drepturile fumătorilor sau impactul economic asupra afacerilor hoteliere, restaurante și baruri. S-a încercat descurajarea aplicării acestei legi, s-au propus soluții alternative nefuncționale, precum zone desemnate pentru fumători sau sisteme de ventilație performante.

Pentru mine sună extrem de cunoscut, deoarece aceste soluții sunt propuse în principal de industria tutunului și de unele ONG-uri și din România, în spatele cărora se ascund

sponsori importanți din rândul concernelor transnaționale de tutun.

În iunie 2003, Irish Cancer Society, Action on Smoking and Health Irlande și Irish Heart Foundation și-au unit forțele pentru a crea un grup de presiune și a susține puternic inițiativa ministrului avangardist.

Astfel, susținerea a crescut, în paralel cu opoziția exercitată din partea unor asociații, ca de exemplu "Licenced Vintners" (principala asociație a distribuitorilor de băuturi din Dublin), cea a hotelierilor, a proprietarilor de restaurante și cafenele. Totul a culminat cu manifestația publică în favoarea introducerii legislației a 1,1 milioane de persoane, provenind din 17 organizații neguvernamentale, care se ocupă de sănătatea publică și din partea unor sindicate. Acest lucru a obligat Biroul Irlandez de luptă antifumat să facă un sondaj public, care a relevat că 67% din populația de toate vârstele erau în favoarea acestei legi, iar ulterior o campanie de sensibilizare a publicului, lansată de Smoke-Free at Work, combinată cu alte acțiuni pe site-urile Biroului Irlandez de luptă antifumat și al Health and Safety Authority au început să-și arate roadele.

În final, pe 29 martie 2004, legea a intrat în vigoare, iar media a raportat, cu comentarii încurajante, din prima zi că "funcționează". S-a introdus linia telefonică Smoke-Free Compliance Line, iar inspectorii de sănătate publică și securitate a muncii au raportat o respectare în proporție de 97% a legii în prima lună.

La un an după introducerea legii irlandeze, așa-zisul Public Health (Tobacco) Act 2004, același Birou Irlandez de luptă antifumat, a făcut un studiu legat de această legislație. La 94% din locurile de muncă inspectate în cadrul programului National Tobacco Control Inspection Programme 5 au găsit 92% locuri de muncă fără fumat și la 93% din cele publice. Din partea fumătorilor și

nefumătorilor, numărul celor care s-au declarat în favoarea legii antifumat este impresionant:

- 98% (94% din fumători) consideră că datorită legii antifumat locurile de muncă sunt mai sănătoase;

- 96% (89% din fumători) consideră că legea este un succes;

- 93% (80% din fumători) apreciază că legea a fost o bună idee.

În pub-uri, calitatea aerului s-a ameliorat, iar angajații nefumători au avut un nivel de monoxid de carbon scăzut cu 45%; 96% din persoanele care lucrează în interiorul unor astfel de locuri de muncă, au raportat că, o dată cu aplicarea legii, ele lucrează într-un mediu sănătos.

Ce am făcut noi în timpul acesta? Am privit și am așteptat. Cu ce ne deosebim noi față de irlandezi? Ca și ei avem o populație cu o treime fumători și mulți consumatori de alcool... Și miniștri avem, aparent preocupați de sănătatea publică. Majoritatea, de-a lungul anilor, nu au văzut în vânzarea de țigări decât o sursă de venit suplimentar pentru stat, iar penalizările au venit (atunci când au venit) sub forma "taxei pe viciu", o taxă unică în Europa de Est, care nu a făcut decât să acopere alte goluri din economia românească.

Încercările Rețelei Române pentru Prevenția Fumatului s-au izbit, atât în comisia de sănătate a Camerei Deputaților, cât și în cea a Senatului, de obtuzitatea unor senatori și deputați, care pledau mai repede drepturile fumătorilor, fiind și ei fumători și nerespectând, de fapt, chiar la locul de muncă (Parlamentul), dreptul celor care nu fumează de a nu fi agresați. Când apare o inițiativă, cum a fost ultima, a unei deputate aparținând opoziției, ideile și propunerile făcute de aceasta sunt luate în derâdere de partidul de guvernământ, iar societatea civilă nu este suficient de prezentă pentru a susține astfel de demersuri așa cum ar merita. Nici actuala lege, cu fisurile sale, multe la număr, nu este aplicată și, mai grav, nu este controlată și supravegheată respectarea ei. Se

discută mult cine trebuie să o facă, se dă vina pe DSP, dar amenzi se lasă așteptate.

O anchetă făcută de Rețeaua Română de Prevenție a Fumatului a demonstrat că, într-o întreprindere cu 750 de angajați (42% dintre ei fumători), într-o lună, practic, 16 persoane per tură nu lucrează; aceștia nu lucrează datorită pauzelor de fumat și a concediilor înregistrate prin diferite afecțiuni, recunoscute ca având ca factor de risc fumatul. A fost un semnal de alarmă românesc, în cadrul unui proiect Bloomberg. Cine l-a luat în seama? Cine a fost interesat de la nivelul Ministerului Sănătății sau de la Guvern preocupat de sănătatea populației? Nimeni și totul a trecut neobservat o dată cu încheierea proiectului ⁶.

De fapt, valoarea lecției irlandeze este cu atât mai mare cu cât arată că această țară poate fi unită "cu mic cu mare" dacă o inițiativă este corectă și în concordanță cu valorile naționale, și că se poate crea o alianță extraordinară între populație, Guvern, partide de opoziție, organizații de sănătate, sindicate, apărători ai sănătății publice etc. Inspectorii de sănătate publică au jucat un rol cheie în respectarea acestei legi.

Pe când și la noi un asemenea front? Așteptăm Uniunea Europeană, să ne forțeze să introducem legi și să le respectăm. În lumea noastră "latină", aceste așteptări nu funcționează sau sunt filtrate în spirit latin.

Exemplul irlandez demonstrează că această lege funcționează 100%, cu un succes inimaginabil în prima fază, în ciuda opoziției industriei tutunului și are un mesaj final extrem de important: în materie de sănătate, voința politică poate face diferența. La noi, cu un președinte fumător, cu parlamentari fumători care invocă alte priorități, lucrurile nu vor merge mult timp în direcția dorită, chiar dacă, peste 65% din români, doresc să fie protejați în spațiile publice de nocivitatea fumatului pasiv ⁷.

Bibliografie

1. Les plus belles réussites de la lutte antitabac : Coup de projecteur sur les pays sans fumée-www.globalsmokefreepartnership.org • www.tobaccofreecenter.org/fr/.
2. Koh H.K., Joossens L.X., Connolly G.N., (2007) Making smoking history worldwide. *New England Journal of Medicine* 356(15):1496-8.
3. Fong G.T., Hyland A., Borland R. et al., (2006) Reductions in tobacco smoke pollution and increases in support for smoke-free public places following the implementation of comprehensive smoke-free workplace legislation in the Republic of Ireland: findings from the ITC Ireland/UK Survey. *Tobacco Control* 15 (Suppl. 3): iii51-58.

4. Global Smokefree Partnership. Smokefree in Action: Success Stories – Ireland. Norma Cronin. Available at: <http://www.globalsmokefreepartnership.org/evidence.php?id=20>. Accessed 10.31.2007.
5. Office of Tobacco Control (2005), Smoke-free workplaces in Ireland: A one-year review. Clane, Ireland: Office of Tobacco Control.
6. Fl. Mihăilțan, Bloomberg Grant-a romanian lesson-Prezentarea la întâlnirea cu comisia de sănătate de la Camera Deputaților a RPFR-2010.
7. CPSS - 2004, 2007 - Cunoștințele, atitudinile și practicile populației generale referitoare la consumul de tutun și la prevederile legislative din domeniu - Programul Phare 2004 - Societatea Civilă Dezvoltarea sectorului ONG.